

Trøndelag Fylkeskommune

Vår saksbehandler
Olve Kløvning

Vår referanse
25/00001-56
Deres referanse
202537824-12

Vår dato
20.11.2025
Deres dato
06.10.2025

Svar på høring og offentlig ettersyn av planprogram for Utviklingsplan for Trøndelag 2028-2039 - Trøndelag fylkeskommune

AtB takker for muligheten til å gi innspill til planprogrammet for utviklingsplanen i Trøndelag 2028-2039, og ser frem til videre samarbeid og dialog i prosessen. Dette svaret vil ikke kunne reflektere alle fullstendige innspill til utviklingsplanen fra AtB, men tar opp temaer i forhold til kollektiv og hele transportsystemet som vi mener er relevante å diskutere videre og få frem i planen.

Innledning

Kollektivsystemet i hele Trøndelag er et viktig verktøy for å nå målene gitt innen økonomisk, økologisk, og sosial og kulturell bærekraft. Bilbruk frem til 2039, vil være helt nødvendig for de fleste kommuner i Trøndelag, men for de som ikke har mulighet til dette er mobilitetstilbudet en forutsetning for å kunne delta i samfunnet. Investeringer og kvaliteten til kollektivtrafikk varierer høyt ut ifra hvordan andre deler av samfunnet er planlagt, samtidig som god mobilitet bidrar med å få frem de beste vilkårene for samfunnet. Dette krever at kollektivtrafikken, og transportsystemet i sin helhet, kommer frem som et viktig tema på overordnet nivå.

Trøndelagsplanen

De overordnede målene som ble gitt for kollektiv og transport i Trøndelagsplanen, er bygget på at fylket innen 2030 skal ha et samordnet areal- og transportsystem, der transporttilbudet er funksjonelt og klimanøytralt, og hvor løsninger for kommunikasjon – både transportnett og datanett – er tilpasset lokale og regionale behov. Ulike transportformer skal kombineres i gode knutepunkter, og Trøndelag skal ha et balansert utbyggings- og bosettingsmønster. Det er nevnt også at Trønderbanen skal være en moderne og funksjonell kommunikasjonsakse som korresponderer godt med kollektivtilbudet i distriktene. Videre var det beskrevet at fylket skal ha en bærekraftig areal- og transportstruktur, der areal- og transportplanlegging samordnes på tvers av kommunegrensene.

AtB AS

Post- og besøksadresse: Prinsensgate 39, 7011 Trondheim
Telefon: 478 02 820 – Epost: atb@atb.no – www.atb.no
Org. nr.: 994686011

Regional Planstrategi 2024–2027 har videreført og utdypet disse målene gjennom tre satsingsområder: For det første skal Trøndelag ta ansvar for klima- og naturutfordringene ved å sikre arealbruk og energiforsyning som muliggjør bærekraftig utvikling og grønn omstilling, samt fornybare og fremtidsrettede løsninger som dekker energibehovet til hele fylket. For det andre skal det skapes en god samfunnsberedskap i et trygt, helsefremmende og inkluderende Trøndelag, gjennom et trygt og beredt fylke som er mer attraktivt og mindre sårbart, og gjennom infrastruktur og mobilitetsløsninger som knytter Trøndelag og tilgrensende regioner bedre sammen. For det tredje skal Trøndelag sikre nok arbeidskraft og rett kompetanse for å møte et arbeids- og næringsliv i endring, gjennom innovasjon, digitalisering og teknologisk utvikling, samt kapasitet og kompetanse til å møte demografiske endringer og grønn omstilling.

Videre prioriteringer

Det er ønskelig at målene og behovene knyttet til kollektivtransport, slik de er formulert i Trøndelagsplanen og Regional planstrategi 2024–2027, videreutvikles og konkretiseres. Dette bør gjøres på en måte som i større grad inkluderer kollektivtilbudet i Trøndelag som en sentral og nærliggende faktor for å nå de regionale målsettingene. Punktene videre vil diskutere temaene som er under målene og satsingsområdene i hhv. Trøndelagsplanen og Regional Planstrategi. Det er diskutert punkter som er satt fokus på i høringsutkastet, samt temaer som kan få økt oppmerksomhet i planprogrammet.

Mobilitetstilbud, sosial deltakelse og delt mobilitet

AtB vil understreke at et godt og tilgjengelig mobilitetstilbud er en avgjørende forutsetning for at befolkningen har frihet til å delta aktivt i samfunnet. Dette gjelder spesielt for unge, eldre og studenter, som ofte er avhengige av kollektivtransport og delte mobilitetsløsninger for å kunne ta del i utdanning, arbeid og sosiale aktiviteter. Vi anbefaler at utviklingsplanen setter økt fokus på hvordan delt mobilitet i større skala – som samkjøring, bildeling og fleksible kollektivtilbud – også kan bidra til å nå flere av de kritiske målene for inkludering, bærekraft og tilgjengelighet. Digital utvikling og samarbeid mellom offentlig og privat er en viktig dimensjon i utviklingen av delt mobilitet.

Transportens arealbehov og samordnet planlegging

Vi understreker at det viktig at utviklingsplanen sikrer at det fokuseres på tilstrekkelig areal til selve kollektivtransporten, både i byområder og distrikter. For å nå ambisjonene om økt kollektivandel og grønn mobilitet, må areal til kollektiv, ladeinfrastruktur og knutepunkter, som bidrar til effektiv drift av kollektiv, prioriteres i arealstrategier. Vi anbefaler at disse prinsippene for samordnet areal- og transportplanlegging integreres mer tydelig og konkret i utviklingsplanen. Dette er for å forhindre at avhengighetene og forutsetninger for å oppnå god kollektiv drift kommer for sent i planleggingen.

Kollektivtransport skal ta en betydelig større del av reiser i fremtiden, som vil gå ut over hvordan utvikling av blant annet gater i bybildet og infrastruktur i distrikt prioriteres. Dette er en viktig del av den grønne omstillingen, som må forstås hos flere aktører. Dette kan utarbeides gjennom en konkret visjon for hele mobilitetstilbudet og samfunnet, inkludert kollektiv, som da har mulighet til å forankres bredt. Dette gjelder blant annet hvordan et realistisk nullvekstmål og nullvisjon vil se ut i flere deler av samfunnet, også areal- og bosettingsmessig.

Grønn omstilling, klima og natur

Kollektivtransport er en nøkkelfaktor for å nå klimamålene og redusere utslipp. I Trøndelagsplanen er klimamål formulert med at «transporttilbudet skal være funksjonelt og klimanøytralt». Vi mener at dette kan forsterkes og at betydningen kan utdypes videre til at ordlyden blir «bærekraftig nullutslipp i transportsystemet». Med dette inneholder delmål om at kollektivtilbud skal bidra mer mot klimamålene, samtidig som dette utføres i et bærekraftig økonomisk, sosialt og kulturelt perspektiv. Dette er for å balansere målene opp hverandre og bidra til en bredere diskusjon rundt sammenhengende løsninger.

AtB foreslår at utviklingsplanen konkretiserer hvordan kollektivtilbudet kan bidra til grønn omstilling, og at det settes målbare indikatorer for utslippsreduksjon og bærekraftig arealbruk. Vi anbefaler at data fra kollektivsystemet brukes aktivt for å følge opp målbare mål.

Beredskap og samfunnssikkerhet

AtB ønsker å bidra til at kollektivtransport styrker samfunnsberedskapen i Trøndelag. Vi ønsker at utviklingsplanen sikrer at det tydeliggjøres hvilke rammer og prioriteringer som gjelder for kollektivtilbudet i beredskapssituasjoner, og at det utarbeides scenarioer for hvordan transporttilbudet kan tilpasses ulike kriser.

Dette punktet er også kommentert i Regional planstrategi (2024), gjennom å utarbeide en sivil transportberedskapsplan, som ivaretas gjennom eksisterende planer. I tillegg bør nullvisjonen også komme frem gjennom planen.

Kompetanse, innovasjon og arbeidskraft

AtB ser behov for å styrke kompetanse og innovasjon innen mobilitet og kollektivtransport. Vi foreslår at utviklingsplanen legger til rette for samarbeid mellom kollektivaktører, FoU-miljøer og utdanningsinstitusjoner, og at det utvikles strategier for kompetanseutvikling og innovasjon i sektoren.

Transportsektoren står for en betydelig andel av de totale utslippene i Norge, og har derfor et stort potensial for utvikling og utslippsreduksjon. Ved å prioritere kollektivtransport og bærekraftige mobilitetsløsninger (inkl. strategier) kan vi bidra vesentlig til å nå nasjonale og regionale klimamål, samt andre av bærekraftsmålene.

Som presisert tidligere er mobilitet og kollektivtransport en grunnleggende forutsetning for et velfungerende samfunn. Studenter, arbeidstakere og kunnskapsmiljøer er helt avhengige av gode mobilitetsløsninger for å delta i utdanning, arbeidsliv og innovasjon. Med økende press på både økonomi og areal blir det enda viktigere å utvikle bærekraftige transportløsninger som støtter slike samfunnsaktiviteter. Dersom kvaliteten på kollektivtilbudet svekkes, vil det direkte påvirke mulighetene for å bo, studere og engasjere seg i hverdagslivet – særlig for studenter og andre grupper som er avhengige av gode, kollektive transportvalg.

Målbare mål og prioriteringer

For å sikre måloppnåelse i samfunnet og innen transport, anbefaler AtB at utviklingsplanen inneholder tydelige og målbare mål for kollektivandel, tilgjengelighet, brukertilfredshet og klimaeffekten av kollektiv. Vi foreslår at det utarbeides indikatorer og rapporteringsrutiner som gjør det mulig å følge opp utviklingen over tid. I sammenheng med dette bør det være fokus på at det utarbeides prosesser som får brukt indikatorene på en god måte.

For bredere og mer målbare samfunns mål, vil transportsystemets omfang, tilgjengelighet og dekningsgrad, som får frem tall på konkrete samfunnskritiske funksjoner, være viktige målbare indikatorer. Dette gjelder alle transportformer, fra land, til vann, og luftfart.

Samordning og involvering

AtB ønsker å være en aktiv deltaker i arbeidet med utviklingsplanen, både gjennom potensielle arbeidsgrupper og høringsprosesser videre. Vi anbefaler at kollektivaktører involveres tidlig i utarbeidelsen av transport- og mobilitetsstrategier, samt arealstrategier, og at det etableres gode arenaer for dialog og samskaping mellom fylkeskommune, kommuner og relevante aktører.

Viktige dimensjoner i dialogen vil være kunnskapsinnsikt på kostnader, utslipp, infrastrukturbehov, samt kollektivdrift og innovative løsninger innen sektoren. Med dette vil vi delta i ambisjonsdiskusjoner mot fremtiden. Vårt viktigste bidrag videre vil være i Regional Plan for samferdsel.

FNs bærekraftsmål

Utenom målene gitt i mål 13 «Stoppe klimaendringene», er det under, tydeliggjort kollektivets og transportsystemets bidrag for et utvalg av FNs bærekraftsmål:

- Mål 3: «God helse og livskvalitet - Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder»
 - Daglig bevegelse gjennom et effektivt og integrert transportsystem, med grønne mobilitetsformer, forbedrer helsen til befolkningen. Dette forutsetter at den har god nok konkurransekraft mot bilbruk på reisetid i hverdagen. Mer tilpasset og fleksibel transport for eldre og uføre, og mer aktiv hverdag for blant annet yngre, er begge mål for transportsystemet, som bidrar inn til FNs bærekraftsmål om helse og livskvalitet. I sammenheng med de ventede demografiske endringene kan transportsystemet lette de påfølgende konsekvensene.
- Mål 4: «God utdanning - sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle»
 - Bosetting og transport påvirker direkte utdannings- og læringsmuligheter. I tillegg til formell utdanning, er også læringsmuligheter et resultat av å være aktiv i samfunnet og at siloer for kultur og andre forskjeller i befolkningen brytes ned. Transport er en nødvendig betingelse for at viktige befolkningsgrupper i ulike livsfaser er med på dette.
- Mål 8: «Anstendig arbeid og økonomisk vekst - Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle»
 - Med en hverdag hvor priser stiger og arealene er presset, er risikoen for at deler av befolkningen ikke har arbeidsmulighet uten bil, enten på grunn av lange avstander, eller dårlig råd og lite areal til eget bilbruk. Her vil transporttilbudet i Trøndelag redusere denne risikoen, og redusere konsekvensene ved å havne i slike situasjoner.
- Mål 9: «Industri, innovasjon og infrastruktur - Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon»
 - I tillegg til at kvaliteten til solid infrastruktur, industrialisering og innovasjon er et direkte resultat av at industrien settes i fokus, har Norge muligheter til å sette eksempler internasjonalt, også for innovasjon.
- Mål 10: «Mindre ulikhet - Redusere ulikhet i og mellom land»
 - Geografisk ulikhet setter store grunnlag for et bredere utvalg av ulikheter innad i landet, som er utgangspunktet for at distrikt og by har distinkte skiller i politikken. Transport er bindeleddet her.
- Mål 11: «Bærekraftige byer og lokalsamfunn - Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige»
 - Bedre økologi, kvalitet i byrommene og trygge veger og gater, er direkte påvirket av transportsystemet.
- Mål 17: «Samarbeid for å nå målene - Styrke virkemidlene som trengs for å gjennomføre arbeidet, og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling»
 - Transport- og kollektivselskapers involvering i et bredt spekter av problemstillinger og drift av kollektiv, gjør dette til viktige partnere i samarbeidsforumer. Kompetansen innen effekten av planer og strategier på kollektivdrift er viktig å bruke.

Hensikten med at FNs bærekraftsmål er satt i sammenheng med transportsystemet her, er for å sette søkelys på temaer med perspektivet i bærekraftsmålene, som er relevante og som vil være viktige i det videre arbeidet for Utviklingsplanen for Trøndelag.

Med vennlig hilsen

Olve Kløvning
Strategisk planlegger
Seksjon Strategisk planlegging

Dette brevet er elektronisk signert.

Liste over mottakere:
Trøndelag Fylkeskommune